

روزنه

اصولگرایان می‌گویند حل مشکلات اقتصادی جزء اهداف انقلاب نبود

اختلاف نظر در اهداف انقلاب

● شرق: ۴۰ سال بعد از رخداد انقلاب سیاستون تعاریف خود را از اهداف انقلاب دارند. تعاریفی که گاه عجیب، متضاد و متناقض است؛ مثلا اصولگرایان این روزها و در آستانه چهلمین سالگرد انقلاب اسلامی معتقدند که رفع فقر و بهبود معیشت مردم و آزادی سیاسی و حتی سرنوونی شاه از اهداف انقلاب نبوده است. اصلاح‌طلبان دقیقا تعبیر و تفسیری برعکس دارند. عباسعلی کدخدایی سخنگوی شورای نگهبان دیروز گفته است: اگر قبل از پیروزی انقلاب هم از مردم سؤال می‌شد که چرا قصد انقلاب دارید و علیه رژیم مبارزه می‌کنید، هدفشان مشخص بود؛ این‌طور نبود که هدف، تنها حل مشکلات اقتصادی و آزادی زندانیان آن زمان باشد؛ اهداف فراتر بود که همه این مسائل را دربر می‌گرفت. آیت‌الله مصباح‌یزدی پدر معنوی جبهه پایداری هم دو روز پیش با انتقاد از برخی نهاده‌ها که هدف اصلی انقلاب اسلامی را رفع فقر و محرومیت وانمود می‌کنند، گفت: «اگر این‌گونه باشد، انقلاب اسلامی چه تفاوتی با انقلاب‌های مارکسیستی و لیبرالیستی دارد، از این رو امروز نیازمند یک حرکت جدی فرهنگی برای حفظ و بقای انقلاب اسلامی هستیم. چندی‌قبل هم یک عضو اصولگرا و عضو هیئت‌علمی دانشگاه تبریز گفته بود که هدف انقلاب فقط کنارگذاشتن شاه فاسد و وطن‌فروش نبود و این تعریف نازلی از انقلاب است. این در حالی است

که فضل‌الله صلواتی نخستین فرماندار اصفهان پس از انقلاب و از نزدیکان به دولت موقت اخیرا در آستانه چهلمین سالگرد انقلاب گفته است: ازین‌بردن فقر و جهل یکی از اهداف مهم انقلاب است که اگر در این راه شکست بخورد، دچار «تقص‌غرض» شده است و به اهداف خود نرسیده است بنابراین آرزومندیم مسئولان به این درک دست پیدا کنند تا شاهد مراحل عالی انقلاب باشیم. پیمان فروزش نماینده سابق مجلس هم اخیرا گفته است که یکی از اهداف مهم انقلاب اسلامی، نجات محرومان و مستضعفان جامعه بود. او گفته است: «اما به دلیل اینکه وارد جنگی نابرابر شده بودیم و در قبال آن باید هزینه می‌پرداختیم، اکثر برنامه‌ها با تأخیر انجام شد؛ یعنی اهداف انقلاب فراموش نشدند ولی شدت و حدت آن با کندی مواجه بود». اصلاح‌طلبان با انتقاد از رواج برخی رفتارهای نادرست در فضای سیاسی معتقدند که قرار بود با رخداد انقلاب دیگر شاهد این رفتارها نباشیم. سیدناصرت قوامی فعال سیاسی اصلاح‌طلب گفت: هدف انقلاب اسلامی این نبود که عده‌ای به راحتی در کشور راه بیفتند و به دیگران تهمت بزنند و توهین کنند. او به ایسنا گفته بود: ما انقلاب نکردیم که عده‌ای مجالس را به هم بزنند، توهین کنند و تهمت بزنند یا افراد را مورد ضرب و جرح قرار دهند. هاشمی‌رفسنجانی در سال ۷۸ در گفت‌وگویی درباره اهداف انقلاب گفته بود: «این یک بحث طولانی و دارای فروع بسیار زیاد است. صدور حکم کلی برای آن کار آسانی نیست. فرض کنید خواسته اولیه انقلاب یعنی حاکمیت دین که جزء اهداف انقلاب بود و می‌باشد که ولایت فقیه را مصداق آن در نظر گرفتیم. با نفی سلطه فرهنگ غربی جزء اهداف ما بود. با مثلا عدالت و ادای حق محروم و گرفتن حق محرومان از متجاوزان یا آزادی، دموکراسی و امثال اینها جزء خواسته‌ها بود. ممکن است بعضی از آن خواسته‌ها، در مقطعی زیر سؤال رود که همین الان نمونه‌هایی وجود دارد. فرض کنید الان کسانی طرفدار این باشند که فرهنگ غربی نباید از کشور ما بیرون رود. با فرض کنید همکاری با جهان سوم و عدم روابط صمیمی با کشورهای استعماری و اشغالگران مثل اسرائیل و استعمارستیزی از خواسته‌های انقلاب بود. ممکن است به مقطعی برسیم که نسل نو - یا حتی نسل قدیم - بگویند ضرورتی ندارد که این خواسته‌ها در انقلاب باشد. این مسائل که لاقل بین بخشی از انقلابیون جزء مسلمات بود، الان می‌تواند به عنوان سؤال مطرح شود. اگر عوامل حاکمیت آن خواسته‌ها ضعیف شود، این آسیمی که شما مطرح می‌کنید، می‌تواند اتفاق بیفتد.

تک خیر

اردوغان:
نجات می‌دهیم

● ایسنا: رئیس‌جمهور ترکیه گفت: با کمک ایران و روسیه مصمم به نجات منطقه از فاجعه هستیم. به نوشته روزنامه حریت، رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه، در یک سخنرانی در حزب عدالت و توسعه تأکید کرد: ما مصمم هستیم با همکاری ایران، روسیه، آمریکا و به‌ویژه مردم سوریه منطقه‌مان را از فاجعه کنونی نجات دهیم. وی همچنین گفت که از زمان عملیات ترکیه برای پاک‌سازی شرق فرات در شمال سوریه از تروریست‌ها، حدود ۳۰۰ هزار سوری توانسته‌اند به سرزمین خود بازگردند.

پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، مقام معظم رهبری، در دیدار مسئولان دفتر تبلیغات اسلامی، یک وظیفه مهم این دفتر را پاسخ به سؤال‌ها و نیازهای فکری جوانان، دانشجویان و گروه‌های اثرگذار فرهنگی برشمردند و توصیه‌هایی درباره حضور جریان‌ساز در فضای مجازی و آسیب‌شناسی مقوله تبلیغ بیان کردند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با تجلیل از خدمات دفتر تبلیغات اسلامی، وجود

نواندیشی و روشنفکری دینی در این دفتر را مغتنم دانستند و گفتند: امروز، دوره انقلاب و روزهای کار و حرکت‌های جهشی است و قم به این‌گونه نگاه‌ها و جهت‌گیری‌های نو، بیش از پیش احتیاج دارد.ایشان دفتر تبلیغات اسلامی را واحدی زنده و برخوردار از تالیفات پرشمار برشمردند و افزودند: البته جای دفتر تبلیغات در مجموعه‌های اثرگذار کشور خالی است و این دفتر باید با شناسایی مجموعه‌های مؤثر فرهنگی و پاسخ‌دادن به سؤال‌های دینی آنها، بر غنای فکری این مجموعه‌ها بیفزاید.مقام معظم

مهرداد ایمانی:

نام و نقش او را انکار می‌کردند و می‌گفتند که انقلاب با خط‌کش‌های قانونی امثال بازرگان به توفیق نمی‌رسد؛ اما سال‌ها گذشت که منتقدان سرسخت اندیشه بازرگان نیز دریافتند که نظام قانون‌مدار بازرگان در راه اعتلای جامعه مدنی و ساختارگرایی نظام سیاسی بیش از هيجان‌های روزگزر می‌تواند در مناسبات کشوداری مفید باشد. بازرگان درعین‌حال که همگام انقلاب اسلامی بود

و هیچ‌گاه از نظرات بنیان‌گذار انقلاب عدول نکرد. آینده روشن عرصه حکومت‌داری را جز با تکیه بر خردمندی نمی‌دانست و پس از پیروزی انقلاب تلاش کرد که در مقابل تندروی‌ها ایستادگی کند. شاید اگر تندروهای امروز بر طریق بازرگان بشورد، جای تعجب نباشد؛ زیرا مشی او را در تعارض با خود می‌بینند؛ اما وقتی افرادی که در روزگار کنونی که جامه نواندیشی سیاسی بر تن کرده‌اند و درعین‌حال در دهه ۶۰ در زمره تندروها محسوب می‌شده‌اند، بر مشی اعتدال‌گونه و اصلاح‌طلبانه بازرگان حمله‌ور

می‌شوند، این پریشش را برای مخاطب ایجاد می‌کنند که اگر هنوز به اندیشه بازرگان می‌شورید، چرا خود در گذر زمان از آنچه بودید، دور و به آرای بازرگان نزدیک شده‌اید؟ سخنان عباس عبدی در تعارضی است. عبدی گفته است که نگاه بازرگان صرفا قانون‌گرا و نخبه‌گرا بود و او موافق مشارکت اجتماعی نبود. او اظهار کرده است که اگر بازرگان خود را قانون‌گرا می‌دانست، چرا موضع سکوت را در مقابل گروه‌های چریکی پیش از انقلاب در پیش گرفت. این سخن از دو منظر قابل نقد به نظر می‌رسد؛ نخست آنکه صحبت اخیر عبدی در شرایطی انتقاد ضمنی به سکوت در مقابل بی‌قانونی دارد که بعد از انقلاب خود طریق فرافانونی را برگزید و سال‌ها بعد به گفته خودش، متنصف تحولات افراطی مانند مناقشات خیابانی دی ۹۶ شد. دست‌کم بازرگان در آن زمان در برابر بی‌قانونی سکوت کرده بود، اما عباس عبدی راهی ضدقانون را در شرایطی برگزید که انقلاب به ثمر رسیده بود و انتظار می‌رفت که همه نیروها زیر پرچم قانون جمهوری اسلامی ایران فعالیت کنند. دومین نقد به این سخن آن است که بازرگان در شرایطی آشکارا از بی‌قانونی انتقاد می‌کرد که انقلاب اسلامی پیروز شده بود و رعایت قانون را یکی از اصول پایداری نظام می‌دانست؛ وگرنه به همگان مشخص است و تردیدی در این نیست که بازرگان با روحیه استبدادی حاکم بر رژیم پهلوی مخالف بود. ایسراژ چنین نقدهایی در شرایطی که

امثال عباس عبدی نیز خود در روزگار کنونی مدافع اصول دموکراتیک و قانون‌گرایانه محسوب می‌شوند، شاید قدری نشان از بی‌تمایلی به پذیرش خطاها داشته باشد؛ موضوعی که کمتر در مصطفی تاج‌زاده دیده می‌شود. او در مناظره‌ای که روز گذشته منتشر شد، گفته است که ما نباید اندیشه بازرگان و نهضت آزادی را حذف می‌کردیم. به‌هرروی درعین‌حال که هنوز برخی از نیروهای سیاسی نخست انقلاب به بازرگان انتقاد می‌کنند، خود در مقام عمل روش او را برگزیده‌اند و این نشان می‌دهد که عموم نیروهای اصلاح‌گرا در روزگار کنونی میل به بازگشت به بازرگان را دارند.

بازرگان، شخصیتی قانون‌مدارودموکراتیک

ناصر تکمیل‌همایون، جامعه‌شناس، تاریخ‌نگار و از شاگردان مهدی بازرگان باور دارد که خدمات بازرگان در ترازوی تاریخ بسیار بیشتر از نقایض اوست. او در تبیین این موضوع به «تقص‌غفت» گفت: «هیچ‌یک از نیروهای سیاسی بی‌عیب و نقص نیستند و سخن درستی نیست که بگوییم انسان‌ها میرا از

سیاست

مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان دفتر تبلیغات اسلامی مطرح کردند

انتظار از حوزه علمیه قم برای حل ابهام‌ها و مشکلات دینی

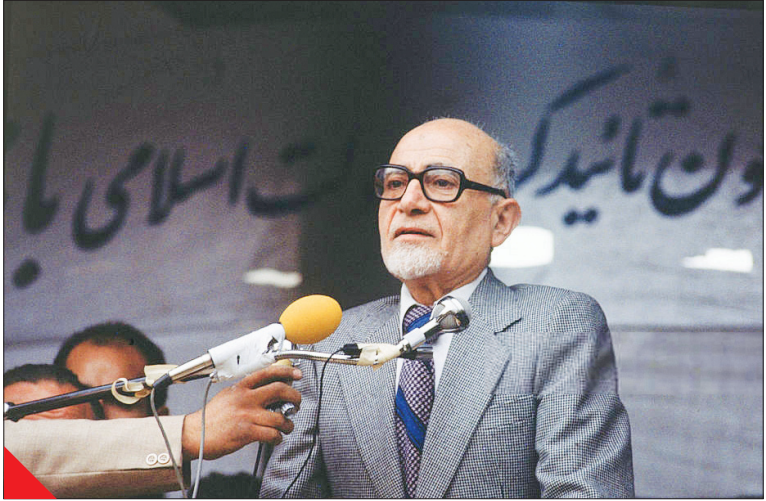

عکس: پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری

جریان‌ساز باشد؛ ضمن اینکه بهترین راه شناسایی و ارتباط با گروه‌های مؤثر فرهنگی و یافتن سؤال‌ها و سر‌نخ‌های فکری آنان، استفاده از فضای مجازی است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای همچنین تدوین و انتشار کتاب‌هایی با موضوع پاسخ به شبهات فکری جوانان و دانشجویان را لازم دانستند.«تدوین دانش مددکاری اسلامی»، «شبکه‌سازی و هم‌فزایی با سایر دستگاه‌های فعال در امر تبلیغ» و «آسیب‌شناسی مختلفی در فضای مجازی» حضور رهبری در این دیدار بود.ایشان به حلقه‌ای

جایگاه بازرگان در اندیشه مخالفان دیروز و موافقان امروز

از ذم تا مدح بازرگان

عکس: Gettyimages

رفع یک تعارض

این استاد تاریخ در پاسخ به پرسشی مبنی بر اینکه تعارض سکوت بازرگان در برابر گروه‌های چریکی پیش از انقلاب با منشی قانون‌گرایی او چگونه قابل رفع است، اظهار کرد: «مهندس بازرگان در دادگاه پیش از انقلاب خود گفت ما آخرین گروهی هستیم که با شاه با رعایت قانون مواجه می‌شویم و بعد از منسجم، دموکراسی را در تمام زمینه‌ها رایج کرد اما شرایط به‌گونه‌ای پیش رفت که نتوانست آن‌طورکه باید و نشاید به آندیشه‌های خود جامعه عمل بپوشاند. بازرگان به‌شدت وطن‌پرست و پاک‌دامن بود. او با نگاهی فراخ، از اندیشه‌های خود نیز انتقاد می‌کرد و ابایی از پذیرش نقدها نداشت؛ چنین دیدگاهی نشان از باور قلبی او به اصل دموکراسی داشت.»

بازرگان یکی با شخصیت دیوان‌سالار

این استاد دانشگاه در پاسخ به این پرسش که بازرگان تا چه حد به ایجاد انقلاب باور داشت، اظهار کرد: «بسیاری از کسانی که به نظام بوروکراسی باور دارند، با انقلاب چندان موافق نیستند. این یک موضوع پذیرفته‌شده در تاریخ جوامع است. پس از انقلاب فردیه دیوان‌سالارها با غوغاهای اجتماعی موافق بودند زیرا باور داشتند که انقلاب می‌تواند بسیاری از ساختارها را در هم بشکند. نخستین‌بار از انقلاب فرانسه برداشتی رمانتیک شد و از آن به بعد از بسیاری از رخدادها تعبیر انقلاب شد. در ایران نیز چنین موضعی صادق است؛ بسیاری از دیوان‌سالارهای ایران یا همان کسانی که به نظام بوروکراسی باور داشتند، با انقلاب هم‌سو نبودند و قرآن اعتقاد داشت که در یک جامعه باید آیه لا اکره فی‌الدین جاری باشد. آنهایی که اکنون به مهندس بازرگان می‌شورند، از یاد برده‌اند که روزگاری خودشان مردم را تحت فشار قرار می‌دادند. جالب است که گاهی شنیده می‌شود که بازرگان نمی‌خواست انقلاب پیروز شود، زیرا طرفدار شاه بود. کسانی که چنین ادعاهایی را مطرح می‌کنند از یاد برده‌اند که روزی مرحوم بازرگان در سخنرانی خود با اشاره به عکس شاه که در بالای سرش قرار داشت، گفت هرجا می‌رویم بالای سرمان ظلمه‌های است. در آن زمان ظالم خطاب‌کردن شاه جرئت بسیاری می‌خواست. او درعین‌حال بسیار پاک و منزّه بود.»

تأکید بر مشارکت عمومی

تکمیل‌همایون در رد این ادعا که بازرگان بر مشارکت عمومی تأکید نمی‌کرد، گفت: «یک روز پیش از انقلاب، مرحوم بازرگان گفت برای آنکه دانشجویان از ادامه تحصیل محروم نشوند و برایشان مشکلاتی پیش نیاید، از سیاست دوری کنند. عده‌ای این سخن

مهم در فعالیت‌های تبلیغی یعنی «اثر و بازخورد تبلیغ» اشاره کردند و افزودند: صرف رفت‌وآمد مبلغان و گروه‌های تبلیغی به شهرها و روستاها و تأکید بر خوش‌بین‌بودن آنها کافی نیست؛ مبلغان باید به‌گونه‌ای آموزش داده شوند که بتوانند پس از پایان دوره تبلیغ نیز ارتباط و تبادل فکری خود را با جوانان مستعد استمرار بخشند و در ظرف چند سال، جمعی از همین جوانان را به مبلغان دین مطلقه خود تبدیل کنند.

اشاره به توقعات زیاد از حوزه علمیه قم برای حل مسائل و ابهامات گفتند: در گذشته چنین توقعاتی از قم وجود نداشت و حوزه علمیه، سربه‌زیز و مشغول کار خود بود، اما امروز این انتظار از حوزه علمیه قم وجود دارد که برای ابهام‌ها و مشکلات دینی راه‌حل داشته باشد.پیش از سخنان مقام معظم رهبری، حجت‌الاسلام واعظی، رئیس دفتر تبلیغات اسلامی و حجت‌الاسلام جعفری، رئیس هیئت امنای دفتر تبلیغات اسلامی، گزارشی از فعالیت‌ها و برنامه‌های این دفتر بیان کردند.

خبر

سردار باقری:

در مقابل تجاوز به منافع کشور دست روی دست نخواهیم گذاشت

● ایسنا: رئیس ستاد کل نیروهای مسلح در نشست سالانه هیئت امنای بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس در رابطه با تغییر رویکرد عملکرد نیروهای مسلح از پدافند به آفند، گفت: بر اساس آموزه‌های اسلام و آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران، کشورمان تجاوز، تهاجم و چشمداشتی به خاک هیچ کشوری ندارد و در راهبردهای کلان کشور ما یک راهبرد دفاعی مشخص داریم، به این معنی که از استقلال و تمامیت ارضی و منافع کشور و ملت ایران دفاع خواهیم کرد.سردار باقری افزود: آنچه که بیان شد به معنای آن نیست که در رویکردهای سطح عملیاتی و تاکتیکی صرفا دفاعی و منفعلانه عمل کنیم. جمهوری اسلامی ایران ضمن اینکه هیچ چشمداشتی به منافع و خاک کشورهای دیگر ندارد، اما در حفظ منافع خودمان رویکرد آفندی را ممکن است داشته باشیم و اگر کسی قصد تجاوز به منافع کشورمان را داشته باشد و آثار و شواهد آن دیده شود، نیروهای مسلح کشور دست روی دست نخواهند گذاشت که منافع ملت، امنیت و آرامش کشور آسیب ببیند یا به خطر بیفتد.او ادامه داد: رزمایش‌هایی که در خلیج فارس یا دریای عمان و زمین و هوا در سال جاری در حال انجام است یک تغییر ماهیت در آنها پیدا شده و این مسیر رو به ارتقااست تا اینکه نیروهای مسلح آمادگی آن را داشته باشند چنانچه ضرورتی داشت، در تاکتیک‌ها این تغییرها را اعمال کنند.

جبهه پیروان در شهرهای بزرگ فهرست مشترک می‌دهد

● ایلنا: سیدکمال سجادی، سخنگوی جبهه پیروان خط امام و رهبری گفت: رویکرد اصلی، راهبردی و استراتژی ما این است تا اصولگرایانی که بعضا پراکنده هستند هرچه بیشتر در یک قالب و همگرایی مناسب قرار بگیرند تا بتوانند در شهرهای بزرگ فهرست مشترک داشته باشند. سخنگوی جبهه پیروان خط امام و رهبری درباره رویکردهای انتخاباتی این جبهه برای سال آینده گفت: هر یک از احزاب جبهه پیروان خط امام و رهبری برای خودشان سازوکاری تعریف کرده‌اند، اما رویکرد کلی جبهه به طرف هم‌گرایی و انسجام اصولگرایان است. ما در چمن هم عضویت داریم و در اقسار ۲۲ گانه که تعریف کرده‌اند، ما هم جزء اقسشار هستیم که با آنها هم همکاری و تعامل داریم. وی در پاسخ به این سؤال که آیا جبهه پیروان قصد ندارد خودش این نقش را ایفا کند؟ اظهار کرد: جبهه پیروان ناجی وحدت و انسجام اصولگرایان هست، اما خودش را بخشی از اصولگرایان تعریف می‌کند، اگر چنین چیزی وجود داشته باشد، ما هم می‌توانیم هم تقویت‌کننده آن باشیم و هم در ذیل آن چتر قرار بگیریم و همکاری مناسبی داشته باشیم.

گرفتن عکس با سفرا در زمان اعزام به محل مأموریت عادی است

● ایرنا: سخنگوی وزارت امور خارجه گفت: گرفتن عکس سفرا با وزیر امور خارجه در زمان اعزام به محل مأموریت یک روال عادی و مرسوم در وزارت امور خارجه است.بهرام قاسمی در واکنش به برخی اظهارنظرها در فضای مجازی درباره انتشار عکس از وزیر امور خارجه با حمیرا ریگی، سفیر جدید جمهوری اسلامی ایران در برونی، افزود: گرفتن عکس با سفرا در زمان اعزام به محل مأموریت یک روال عادی و مرسوم در وزارت امور خارجه است و وزیر امور خارجه با همه سفرفرایی که بعد از طی تمامی مراحل اداری و تشریفات و صدور حکم اعزام محل مأموریت خود هستند دیدار و رهنمودهای لازم را در مورد محل مأموریت خود به سفر ا ارائه می‌کند و سپس بر اساس یک سنت حسنه و خوب عکس یادگاری می‌گیرند.قاسمی اظهار کرد: علاوه‌براین، رویکرد وزارت امور خارجه همان‌طور که در سال‌های اخیر در دولت جدید و وزارت امور اقتصاری نشان داده شده، استفاده هرچه بیشتر از ظرفیت‌های بانوان و اهل سنت در عرصه دیپلماسی است و ما از این رویکرد دفاع می‌کنیم و آن را در جهت ارتقای جایگاه بانوان در عرصه دیپلماسی و توسعه کشور و منافع ملی می‌دانیم.وی خاطر‌نشان کرد: کسانی که چنین اظهارنظرهایی در شبکه‌های اجتماعی دارند، می‌توانند به آرشو عکس سفرا در زمان اعزام به محل‌های مأموریت مراجعه کنند و ببینند که گرفتن عکس یادگاری مختص خانم ریگی نبوده و این سنت حسنه در دوران وزارت آقاسی دکتر طریف با همه سفرای محترم ایران انجام شده و خواهد شد.

دبیر شورای اسلامی شدن دانشگاه‌ها: نباید مانعی برای سخنرانی در قالب قانون ایجاد کرد

● ایرنا: حجت‌الاسلام‌والمسلمین روح‌الله شاطری، دبیر شورای اسلامی‌شدن دانشگاه‌ها گفت: دو نقش قانون‌گذاری و اجرا برای شوراهای انقلاب فرهنگی و اسلامی‌شدن دانشگاه‌ها تعیین شده که به منظور انجام اولین بخش اجرایی، آیین‌نامه‌های فرهنگی به وزارتخانه‌ها و دانشگاه‌ها ابلاغ شده است. او افزود: فرهنگ آزاداندیشی باید مورد توجه قرار گیرد تا اگر فردی در چارچوب قانون عمل کند، مانعی برای سخنرانی وی وجود نداشته باشد.